

Rinze Ijbema - Nahum 2, 9

[1] 'Op de ochtend van 6 januari 2012 werden circa 800 bewoners van de Groningse gemeente Ten Boer geëvacueerd vanwege de hoge waterstand en de bekende zwakte van de dijk langs het Eemskanaal ter hoogte van Woltersum. Er sijpelde water door de dijk en de verantwoordelijke autoriteiten wilden geen enkel risico nemen. Het gebied dat werd geëvacueerd was enkele honderden hectaren groot en lag tussen het Eemskanaal en het Damsterdiep tot aan natuurgebied Hoeksmeer en omvatte de dorpen Woltersum, Wittewierum en enkele boerderijen aan de oostzijde van het Damsterdiep bij Ten Boer, Ten Post en Garmerwolde.' Dit citaat haal ik uit Wikipedia en ik denk dat je je de situatie nog wel herinnert. Maar herinner je je nog hoe het zo ver kwam?

Er waren drie factoren. Één factor was, dat het hartstikke nat was geweest, veel regen en sneeuw in heel West-Europa. Factor twee was de harde wind uit het noordwesten, waardoor we het water bij Lauwersoog niet kwijt konden. Maar het gaat me om de derde factor. Wij, Nederlanders, professionals in watermanagement, hebben ons land zo ingericht dat we het water dat uit de lucht of uit de buurlanden binnenkomt, zo snel mogelijk weer lozen. Dat is een technische oplossing voor een reëel probleem. Maar in januari 2012 beet deze oplossing zichzelf in de staart: de kanalen die het water moeten afvoeren, stromen over. De technische oplossing creëert een nieuw probleem. We denken onszelf een veilig huis te bouwen, en opeens blijken de fundamenten zo zwak als wat. Een ander voorbeeld hiervan: we hebben het koud, de technische oplossing is dat we gas uit de grond halen, het probleem dat wordt gecreëerd zijn aardbevingen.

[2] Ik denk stiekem dat elke technische oplossing in deze wereld z'n eigen problemen veroorzaakt – maar misschien ben jij wel hartstochtelijk ingenieur, en je hoeft het niet met me eens te zijn. Voor mijn doel vanmiddag is het genoeg als je het met me eens bent, dat het zomaar kan gebeuren. Wij zien een probleem, wij bedenken een oplossing, maar opeens keert onze oplossing zich tegen ons. Mensen leggen de wereld hun orde op, maar er komt zomaar chaos van. En dan natuurlijk de volgende stap, want we zitten hier in de kerk: als zo iets zomaar kan gebeuren, wat zegt dat over God? En omdat het link is om zelf te gaan verzinnen hoe dat dan zit, proberen we te kijken of dit misschien een patroon is, dat onze controle chaos creëert, een patroon waar God al eens wat van heeft gezegd door zijn profeten.

[3] Nahum heeft het over controle en chaos in Ninevé. Nahum heeft het over de ondergang van Ninevé, van Technopolis. 'Huis van vissen,' betekent die naam, Ninevé. Want zij hadden alles onder controle: de watervoorziening, de voedselvoorziening, de verdediging van de stad, alles. Als de zee en de woestijn de symbolen zijn van chaos, van duistere machten, dan is deze stad het toonbeeld van menselijke macht, van controle. Of toch niet? Nahum voorspelt de ondergang van Ninevé, Nahum voorspelt de ondergang van technopolis, Nahum voorspelt de chaos. In deze preek wil ik graag drie stappen met je maken. In de eerste plaats wil ik nadenken over de vraag waar jouw huis staat, in welke stad bedoel ik. In de tweede plaats wil ik terugkijken naar Ninevé, die stad van de mens, naar haar opkomst en haar ondergang. En in de derde plaats proberen we vooruit te kijken, naar de stad van vrede: de stad van God.

1. **[4]** Waar staat jouw huis? Nahum voorspelt de ondergang van Ninevé. Ik zeg: Ninevé is de stad van controle, de stad van de menselijke macht, Ninevé is technopolis. Had jij toen geleefd, had jij je daar dan thuis gevoeld? Ik stel deze vraag bewust in de kerk. Als je het simpel wilt houden kies je ervoor jouw huis in 'Jeruzalem' te plaatsen, binnen de muren van de stad van God. En die muren bevestigen dan de antithese: wij zijn binnen, bij onze God. Zij zijn buiten, ver van God. Zij. Wij. Maar ik ben bang dat de lijn van de antithese, die frontlijn, dat die niet daarbuiten ergens loopt. Ik ben bang dat die lijn dwars door mijn hart loopt. Het plaatje is niet simpel. Het leven is chaotischer. Als ik Ninevé definieer met 'man en macht,' dan voel ik mij van binnen uit ook aangetrokken tot Ninevé. En jullie ook. Als je gereformeerd bent (of evangelisch, wat dit punt betreft)...

[5] Gereformeerde gelovigen hebben enorm veel nagedacht over christen en cultuur. Over hoe jij als gelovige geroepen bent je bijdrage te leveren aan de opbouw van onze maatschappij, van deze wereld. Wij hebben daar zoveel over nagedacht, dat het mij niet meer lukt om onze positie in één of twee woorden samen te vatten. Ik ga je dus hier geen complete cultuurbeschouwing aanreiken. Dat doet Nahum tenslotte ook niet. Waar ik je wel op wijs is dat de sterke kanten van hoe gereformeerden actief zijn in deze wereld van ons je ook net kunnen laten struikelen. Een standaard reactie van gelovigen uit andere landen, andere culturen op de Gereformeerde Kerken is: machtig, wat hebben jullie alles goed georganiseerd! Dat is een compliment, hoor, die mag je in je zak steken. Maar ik, zei de profeet, mag je wel vragen om je verworvenheden kritisch tegen het licht te houden. Want voor je het weet, wordt het jouw bouwwerk, jouw project.

Ons probleem is, dat Ninevé niet ver weg licht, in een lang verleden. Ninevé ligt hier, in mijn hart. Ninevé: de stad van de mens. Juist wij, westerse mensen, staan levensgevaarlijk

voorgesorteerd. Als wij naar onze geschiedenis kijken, dan is dat een geschiedenis van groei. Groei in wat? Groei in het overheersen van onze omgeving. Groei in kennis van onze wereld. Groei in mogelijkheden om die te beheersen. Als wij aan het begin van een decennium zeggen: binnen tien jaar staat er een man op de maan, dan staat er binnen tien jaar een man op de maan. Dat zijn wij. Als wij aan het begin van een nieuwe eeuw zeggen: deze eeuw zullen we zorgen dat alle mensen op aarde van het evangelie horen, dan horen deze eeuw alle mensen op aarde het evangelie. Eh...

[6] Begrijp me goed: zelfs als de technieken waar het om gaat, zelfs als de controle die je kunt uitoefenen, de macht die je hebt, zelfs als die in zichzelf niet fout zijn, dan nog moet je weten dat er in je hart de neiging zit om het naar je toe te trekken: het wordt je trots. Die technisch perfecte auto die je rijdt, geeft je zomaar een vals gevoel van veiligheid. Die methodes die je ontwikkeld hebt om invloed uit te oefenen op mensen om je heen, mensen op je werk of mensen in de kerk. Blijf je wel zorgvuldig? Doe je het integer? Werk je voor het juiste doel? Want zomaar bouw je aan je eigen stad. De stad van de mens. Technopolis.

2. **[7]** Maar is het probleem dat ik nu beschrijf wel het probleem van Ninevé? Geef ik zo wel een juist beeld van Ninevé? Oké, dat Ninevé een stad van de mens is, dat is voor iedere bijbellezer duidelijk. Zoals het voor iedere gelovige bijbellezer duidelijk is dat er daarmee afstand is tussen Ninevé en de stad van God. Maar hoe kom ik erbij de kwaal van Ninevé te analyseren als een overmaat aan technisch vernuft en de bijbehorende drang tot controle en de daaropvolgende trots op eigen macht? Dat in onze wereld 'voorsprong door techniek' iets groots is, en iets bedreigends ook, dat zal wel waar wezen. Maar loopt er ook een lijn naar Ninevé? Ik denk inderdaad dat er, vanuit Nahums profetie, vanuit de concrete tekst van Nahum 2, een dunne lijn te trekken is van Ninevé via techniek naar ons – en vanuit het geheel van zijn profetie een dikke streep.

[8] Nahum zegt in 2, 9: 'Ninevé! Een volle vijver zolang het bestond.' Dat mag jij gerust symbolisch lezen, maar dan moet je wel weten dat die symboliek diepgang krijgt door de feitelijke ruimtelijke ordening van Ninevé. De stad lag in wat nu Irak heet, bij de stad Mosul van nu, ergens richting de bergen, aan de oever van de rivier de Tigris. **[9]** Nu ja: aan de oever: eigenlijk op de beide oevers van de zijrivier de Choser, waar die rivier uitmondde in de Tigris. Nu zijn die rivieren regenrivieren: in de wintermaanden stroomt het water in overvloed, in de zomer staan ze bijna droog. Uit originele Assyrische documenten blijkt dat een probleem te zijn. Een citaat: 'De rivier ..., een wilde, verwoestende stroom, die bij hoog water de grafmonumenten in de stad had verwoest ... en die al vanouds dichtbij het paleis kwam en met zijn overstromingen bij hoog water zijn

fundamenten had aangetast...' Toen kwam op een gegeven moment Sanherib, je weet wel, die zijn generaal Jeruzalem met grote woorden liet belegeren in de tijd van koning Hizkia. Hij bouwde dijken en dammen en creëerde een waterreservoir. Daarmee kon hij de vloed controleren: 's winters opvangen, 's zomers benutten. Professionals in watermanagement. 'Ninevé! Een volle vijver zolang het bestond.' Een dunne verbinding, een stippelijntje: Ninevé, technopolis.

[10] Maar er is een sterkere continue lijn te ontdekken tussen Ninevé en onze cultuur. Dat is de lijn van de trots op eigen kracht. En dan hoeft het punt van overeenkomst niet eens heel gedetailleerd in die techniek te liggen. Dan mag het ook gaan om dat gevoel van controle, van man en macht. En of je dat dan bouwt op je technische beheersingsvaardigheid, zoals wij in elk geval doen, of op de verbijsterende kracht van je modern uitgeruste legers, zoals Ninevé in elk geval doet, dat maakt op dit niveau niet eens uit. Hoor Ninevé opscheppen: 'Waar zijn de goden van Hamat en Arpad gebleven, waar waren de goden van Sefarwaïm? Hebben die Samaria soms uit mijn handen gered?' Hoor Sanherib Jeruzalem uitdagen: 'Ik zal u tweeduizend paarden geven, mits u in staat bent de ruiters ervoor te leveren.' En dit is de conclusie: 'Ik zou toch denken dat mooie beloften [van Egypte] niet opwegen tegen strategie en militaire macht.' Een realist, die koning van Ninevé. 'Ik heb gegraven en water gedronken, de stromen van Egypte met mijn voeten drooggelegd.' Natuurlijk. Hij kent zijn macht en is er trots op.

[11] Maar kijk wat de profeet ziet gebeuren. 'Hij spoort zijn bevelhebbers aan, hals over kop gaan zij voort. Ze snellen naar de stadsmuur, het stormdak wordt opgesteld, de sluizen gaan open, het paleis stort ineen. Daar staat hij, hij laat de stad naakt wegvoeren. Haar slavinnen klagen als duiven, rouwend slaan ze zich op hun borst. Ninevé! Een volle vijver zolang het bestond, nu stroomt het leeg. Blijf staan! Blijf staan! Maar niemand die zich omdraait.' Daar gaat je leger, daar gaat je trots. Je had je macht opgehoopt, een volle vijver. Het loopt leeg waar je bij staat. Stop! Stop! Maar de stop is eruit. Je kunt het water je macht proberen vast te houden, maar het loopt je tussen de vingers weg. Jouw trots? Dit zegt Jahwe: 'Maar ik ken je, ik ben op de hoogte van je doen en laten, ik weet heel goed hoe je tekeergaat tegen mij; ik zie je zelfgenoegzaamheid, je razernij is tot mijn oren doorgedrongen. Ik sla mijn haak door je neus en leg mijn bit in je mond en voer je op je schreden terug.' Huis van vissen, Ninevé? Gevangen door Jahwe, Ninevé.

Dat is de hoofdlijn: trots zonder God is gegarandeerde ondergang. Dat mag Ninevé zich aantrekken, dat mag het Westen zich aantrekken, dat mag een kerk zich aantrekken, dat mag jij je aantrekken. En dan toch nog even die kleinere verbinding tussen Ninevé en ons, de verbinding via de techniek. Dit hoef je niet te onthouden, maar het boeit me mateloos. Vers 7: 'de sluizen gaan open,

het paleis stort ineen.' Zegt Nahum. Heeft hij soms die documenten gelezen, uit Ninevé, uit de tijd voor Sanherib? Daar stond het letterlijk: 'De rivier kwam dichtbij het paleis en had met zijn overstromingen zijn fundamenten aangetast.' Goed, toen kwam Sanherib en hij bracht dat probleem onder controle. Haha. Dat dacht hij. Voorspelt Nahum. Ninevé, je eigen techniek keert zich tegen je. Het stuwmeer stroomt leeg. Je techniek valt je aan in de rug, chaotisch, ongecontroleerd. Zie je het? Herken je het? God richt een cultuur te gronde door ze de hoogstaande technische verworvenheden als een dolk in de rug te steken.

En, nog steeds op het zijspoor van de details, ik vind het net zo mateloos boeiend dat er in de Griekse literatuur verslagen zijn van de ondergang van Ninevé, die precies diezelfde boodschap hebben. Een Griekse geschiedenisprofessor, Diodorus, heeft geschreven over een profetie over Ninevé, dat de belegering van de stad pas lukte toen een deel van de stad, een deel van de muur was weggevaagd, door een watermassa na een periode van overvloedige regenval, een watermassa, die, waarom niet?, loskwam na het openen van de sluizen... Maar het is een beetje de vraag of deze Griekse geschiedenissen kloppen. Je kunt zelfs veronderstellen dat ze indirect van Nahum zijn afgeleid. Alleen gaf Nahum geen historische details over de belegering achteraf, maar een profetische tekening van de ondergang van een trotse stad...

Wat blijft is dit: Nahum waarschuwt een wereld die trots is op eigen kracht. Nahum waarschuwt indringend: al die controle die je nu in handen hebt, die zal wegglijpen waar je bij staat. Hou vast! Hou vast! Maar de tijd komt dat we onszelf voorbij zullen vluchten. God haat die trots. Wee over Ninevé. Je gaat eraan. Ninevé!

3. **[12]** Maar laten wij dan onze veilige huis zoeken in de stad van God. De stad van God. Ik denk dat je begrijpt dat ik de stad van God niet ga definiëren als een bepaalde plaats in onze wereld. Zoals het probleem van Ninevé niet de plaats op zich was, maar de houding van haar bewoners, zo is omgekeerd de veiligheid van God op aarde niet gebonden aan een plaats. Zelfs binnen de kerkmuren kan de houding van Ninevé voorkomen, zelfs in het hart van een gelovige, jouw hart, kan de trots opduiken. En toch willen wij niet aan het eind van onze dagen zeggen: 'Is dit niet de stad die ik gebouwd heb?' We willen bouwen aan een ander rijk, in deze Forge of Empires die niet virtueel maar werkelijk is. Hoe bouwt ons leven mee aan de stad van God?

Het interessante is dat er binnen de bijbel een contrast ontstaat, zodra 70 jaar na Nahums profetie over Ninevé de profeet Ezechiël gaat spreken over de toekomst van de stad van God – en

daarvoor een vergelijkbaar beeld mag gebruiken, maar dan positief. Nahum zegt: 'Ninevé! Een volle vijver zolang het bestond, nu stroomt hij leeg' – en je ziet het voor je. Dit krijgt Ezechiël te zien, over Gods nieuwe tempel in Gods eigen stad: **[13]** 'Daar zag ik water onder de drempel van de tempel vandaan komen. Het stroomde naar het oosten...' Dan nodigt de man die Ezechiël in zijn visioen begeleidt de profeet uit om stroomafwaarts te gaan en het water wordt dieper en dieper tot aan zijn lippen maar het geeft niet want dit is levenswater en waar de rivier komt gaat alles leven en er groeien bomen die elke maand vrucht geven, altijd groen en overal wemelt het van de vis...

Ik vraag je niet om alle details te onthouden. Ik wijs je op het contrast. Ninevé, dat zelfgecreëerde huis van de vissen, het loopt leeg, het gaat dood. De stad van God: een bron van leven, niet van controle man en macht, maar van gegeven leven, in overvloed. Zie je het verschil? Begrijp je waar jij het huis je leven moet bouwen? Bij die rivier die stroomt uit de tempel van God, niet bij Ninevé's stuwmeer. Maar waar is dan die tempel van God? Bij Jezus. Nee, het is Jezus zelf, in eigen persoon. Hij zegt het zelf: **[14]** 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken! "Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft," zo zegt de Schrift.' Recht vanuit zijn hart, recht vanuit het hart van God, jouw hart binnen en verder: daar stroomt de Geest van God. Want Jezus is Christus, Zoon van God, Redder. (In goed Grieks: Ièsous Christos Theiou Huios Sootèr, Ichthus, vis.) Laat je vangen door Hem.

[15] Maar is dat dan alleen een kwestie van het hart, een zaak van jouw persoonlijk leven, zonder meer? Als je dat idee hebt, heb je niet door wat je dorst lessen met de Here Jezus voor invloed heeft op je leven. Het beeld is dit: als gelovige mag je de wereld waarin je leeft weer zien als door God gegeven. Geniet haar gerust, maar geniet haar bewust. Let op, ik heb je gezegd dat ik je niet in één of twee woorden een visie op christen en cultuur of op gelovige en techniek kan geven. Blijf bidden om twijfel, over hoe jij met de wereld omgaat. En jullie, de christelijke ingenieurs, die er verstand van hebben, vertel als gelovige aan ons als gelovigen wat wij als gelovigen moeten doen als onze technische oplossingen hun eigen problemen oproepen. Want daar weet de profeet niet alles van. Maar dit weet hij wel: ga onder in het wassende water van Christus. Daar kom je levend uit. Dat geldt voor jou. Dat gaat gelden voor deze wereld.

Amen.